

POSTANOWIENIE

Dnia 8 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Adam Redzik (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi E. sp. z o.o. z siedzibą w W.
na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie
o sygn. III AUa 520/21,
z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 8 stycznia 2025 r.:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. III AUa 520/21 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje E. sp. z o.o. z siedzibą w W. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 3 500 (trzy tysiące pięćset) zł za okres od 28 grudnia 2016 r. do 13 listopada 2024 r.;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz E. sp. z o.o. z siedzibą w W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

Tomasz Przesławski Oktawian Nawrot Adam Redzik

t.n

UZASADNIENIE

I.

I.1. Skargą z 14 października 2024 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Krakowie) na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki E. Sp. z o.o. z siedzibą w W. (dalej także: Skarżąca) wniosła o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt: III AUa 520/21 z powództwa skarżącej spółki przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznanie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz Skarżącej kwoty 10.000 zł;
3. przeprowadzenie dowodu z akt sprawy prowadzonej przez Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pod sygn. akt: III AUa 520/21 na okoliczność zaistnienia przesłanek uzasadniających stwierdzenie, że w postępowaniu, o którym mowa nastąpiła przewlekłość postępowania;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz Skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wskazanej w § 14 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2023.1935 t.j. z dnia 2023.09.20) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

I.2. W uzasadnieniu skargi Skarżąca wskazała, że na etapie postępowania apelacyjnego doszło do naruszenia prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Żądanie przyznania kwoty 10 000 zł Skarżąca uzasadniła rażącą (wieloletnią) przewlekłością postępowania w sprawie.

I.3. Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie w odpowiedzi na skargę z 17 października 2024 r. zgłosił udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi ze względu na jej bezzasadność.

II.

1. Pismami z 20 grudnia 2016 r. (data prezentaty 28 grudnia 2016 r.) Skarżąca wniosła odwołania od następujących decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych: nr [...], nr [...]1., nr [...]3., nr [...]4., nr [...]5, nr [...]6..
2. 26 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w Krakowie wydał wyrok w sprawie o sygn. VII U 271/17.
3. Pismem datowanym na 7 marca 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł zażalenie na postanowienie kosztowe zawarte w wyroku z 26 stycznia 2021 r., sygn. VII U 271/17.
4. Akta sprawy wraz z zażaleniem wpłynęły do Sądu Apelacyjnego 30 marca 2021 r.
5. Sprawa została wpisana do repertorium III AUz 81/21, a 31 marca 2021 r. przeprowadzono losowanie sędziego referenta do rozpoznania zażalenia.
6. Pismem datowanym na 25 marca 2021 r. Skarżąca wniosła apelację od wyroku z 26 stycznia 2021 r., sygn. VII U 271/17.
7. Na zarządzenie z 30 marca 2021 r. apelacja została przesłana do Sądu Apelacyjnego w Krakowie w ślad za aktami VII U 271/17. Sprawę wpisano do repertorium III AUa 520/21.
8. 6 kwietnia 2021 r. przeprowadzono losowanie sędziego referenta do rozpoznania apelacji.
9. 14 kwietnia 2021 r. wydano zarządzenie w przedmiocie doręczenia odpisu zażalenia i apelacji odpowiednio Organowi Rentowemu, Odwołującemu i Ubezpieczonemu.
10. Pismem z 23 kwietnia 2021 r. (data nadania w urzędzie pocztowym) Organ Rentowy złożył odpowiedź na apelację. Pismo wpłynęło do Sądu Apelacyjnego 27 kwietnia 2021 r.
11. Pismem z 25 kwietnia 2021 r. (data nadania w urzędzie pocztowym) Skarżąca złożyła odpowiedź na zażalenie.
12. 31 maja 2021 r. starszy referendarz sądowy w Sądzie Apelacyjnym w Krakowie wydał zarządzenie w przedmiocie przedłożenia akt sędziemu celem ustalenia jednego składu orzekającego do rozpoznania zażalenia i

apelacji, a następnie złożenia akt na kalendarz akt oczekujących na ustalenie terminu.

13. 1 czerwca 2021 r. wydano zarządzenie w przedmiocie anulowania losowania składu do rozpoznania zażalenia.
14. Pismem z 25 czerwca 2021 r. pełnomocnik Skarżącej zawiadomił o wypowiedzeniu pełnomocnictwa procesowego.
15. 13 września 2024 r. wydano zarządzenie w przedmiocie wyznaczenia rozprawy, której termin ustalono na 13 listopada 2024 r. Jednocześnie zarządzono doręczenie odpisów odpowiedzi na apelację i zażalenie.
16. Zawiadomienie o terminie rozprawy wraz odpisem odpowiedzi na apelację zostało doręczone na dwa adresy Skarżącej. Korespondencja została odebrana pod tymi adresami kolejno w dniach 20 września 2024 r. i 23 września 2024 r.
17. 14 października 2024 r. Skarżąca złożyła skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.
18. 13 listopada 2024 r. przeprowadzono rozprawę i wydano wyrok.

III.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Według art. 2 ust. 1 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. 2023 poz. 1725, dalej: u.s.p.p.) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W myśl art. 2 ust. 2 u.s.p.p. dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość postępowania nie określono, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W orzecnictwie przyjmuje się, że pod pojęciem tym należy rozumieć wielomiesięczną beczynność sądu, polegającą na niewyznaczeniu rozprawy bądź niepodejmowaniu czynności (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2018 r., I NSP 40/18; z 11 września 2019 r., I NSP 88/19; z 14 listopada 2019 r., I NSP 151/19; z 12 maja 2020 r., I NSP 37/20; z 27 października 2020 r., I NSP 151/20). W odniesieniu do postępowania apelacyjnego wskazuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji, polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 6 września 2019 r., I NSP 74/19; z 31 października 2019 r., I NSP 134/19; z 19 grudnia 2019 r., I NSP 173/19).

2. Sąd Najwyższy mając na uwadze okoliczności sprawy i terminy czynności podejmowanych przez Sąd Apelacyjny w Krakowie stwierdził, że w postępowaniu o sygn. akt III AUa 520/21 nastąpiła przewlekłość postępowania.

Apelacja została przesłana do Sądu Apelacyjnego w Krakowie na zarządzenie z 30 marca 2021 r. W aktach sprawy brak jest prezentaty Sądu Apelacyjnego wskazującej na to, kiedy dokładnie apelacja do niego wpłynęła. Biorąc jednak pod uwagę, że 6 kwietnia 2021 r. przeprowadzono losowanie sędziego referenta, Sąd Najwyższy przyjął, iż jest to data wpływu apelacji do sądu.

Kolejna czynność w sprawie została podjęta niezwłocznie – 14 kwietnia 2021 r. wydano zarządzenie w przedmiocie doręczenia odpisów apelacji i zażalenia stronom postępowania. Niemniej od tego czasu aż do 13 września 2024 r. w sprawie nie były podejmowane żadne czynności zmierzające do rozpoznania sprawy. Przez ponad 3 lata i 4 miesiące nie doręczono stronom odpisów odpowiedzi na apelację (pismo to wpłynęło do Sądu Apelacyjnego 27 kwietnia 2021 r., przy czym zarządzenie w przedmiocie doręczenia odpisu tego pisma wydano 13 września 2024 r.). Termin rozprawy został wyznaczony dopiero po 3 latach i 5 miesiącach od daty wpływu akt do Sądu Apelacyjnego, zaś postępowanie przed Sądem Apelacyjnym trwało łącznie 3 lata i 7 miesięcy.

Mając na względzie, że od czasu wpływu odpowiedzi na apelację i zażalenie możliwe było wyznaczenie terminu rozprawy należało stwierdzić, że w sprawie wystąpiła beczynność, która nie znajduje żadnego obiektywnego usprawiedliwienia nawet jeśli wziąć pod uwagę konieczność rozpoznawania spraw według kolejności wpływu. Sprawa nie była zawiła pod względem faktycznym, zaś ewentualne skomplikowanie pod względem prawnym samo w sobie nie może stanowić uzasadnienia opóźnienia jej rozpoznania na etapie postępowania apelacyjnego. Konieczne jest przy tym uwzględnienie, że przedmiot postępowania obligował Sąd Apelacyjny do szczególnie sprawnego rozpoznania sprawy. W orzecnictwie krajowym i międzynarodowym podkreśla się bowiem, że sprawy emerytalne oraz sprawy z zakresy ubezpieczeń społecznych wymagają nie tylko starannego, ale przede wszystkim szybkiego rozpoznania (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, wyrok ETPCz z 30 października 1999 r. w sprawie Styranowski przeciwko Polsce, Reports 1998-VIII, s. 3376).

Bez znaczenia dla powyższego stwierdzenia pozostaje argumentacja Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie odnosząca się do sytuacji kadrowej III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Według utrwalonego orzecnictwa znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe, jak i inne kłopoty organizacyjne pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę. Wskazuje się przy tym, że państwo ponosi odpowiedzialność za zapewnienie właściwej organizacji sądownictwa,

w tym należytej obsady kadrowej sądów (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 24 maja 2019 r., I NSP 29/19; z 5 czerwca 2019 r., I NSP 39/19; 27 października 2020 r., I NSP 145/20; z 9 grudnia 2020 r., I NSP 179/20).

W konsekwencji Skarb Państwa – Sąd Apelacyjny w Krakowie nie mógł zwolnić się w niniejszej sprawie z odpowiedzialności za przewlekłość postępowania wskazując na wieloletnie problemy kadrowe. Liczba spraw w odniesieniu do obsady kadrowej może co najwyżej prowadzić do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie nie jest wynikiem zawinionych zaniedbań, co ostatecznie nie ma jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

Dla oceny przewlekłości postępowania irrelevantne było także to, że Skarżący złożył skargę po dopiero wyznaczeniu rozprawy przez Sąd Apelacyjny, a wcześniej nie podejmował żadnych działań nakierowanych na zmobilizowanie Sądu do wcześniejszego rozpoznania sprawy. Należy podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że skarga na przewlekłość ma przede wszystkim za zadanie eliminowanie i zapobieganie przewlekłości przez dyscyplinowanie sądu *meriti* do podejmowania terminowych i właściwych czynności prowadzących do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. W orzeczeniu z 18 czerwca 2024 r., I NSP 160/24 Sąd Najwyższy zwrócił przy tym uwagę na to, że w świetle przepisów ustawy o skardze na przewlekłość z dnia 17 czerwca 2004 r. warunkiem merytorycznego rozpoznania skargi jest niezakończenie postępowania na które została ona wniesiona, nie zaś niepodjęcie przez Sąd jakiejkolwiek czynności procesowej.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy, skarga została wniesiona przed zakończeniem postępowania, a w chwili wyznaczenia terminu rozprawy w postępowaniu istniała już przewlekłość. Strona nie mogła mieć przy tym pewności, że sprawa zostanie rozpoznana w pierwszym terminie rozprawy, ewentualnie, że termin ten nie ulegnie zmianie lub ogłoszenie wyroku nie zostanie odroczone. W efekcie, wbrew argumentacji Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie, nie można stwierdzić, że celem Skarżącego było uzyskanie jedynie określonej sumy pieniężnej.

W związku z powyższym, na podstawie art. 12 ust. 2 u.s.p.p., Sąd Najwyższy orzekł, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, doszło do przewlekłości postępowania.

3. Zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie.

W orzecznictwie przyjmuje się, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością ma stanowić swoistą rekompensatę za zwłokę w rozpoznaniu sprawy, a oprócz tego ma charakter sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 marca 2018 r., III SPP 14/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 64/18; z 9 grudnia 2020 r., I NSP 149/20; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21). Wysokość zasądzonej sumy powinna uwzględniać okoliczności sprawy i być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 października 2014 r., KSP 8/14; z 14 października 2020 r., I NSP 111/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 161/20).

Postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się wniesieniem przez Skarżącą odwołania do Sądu Okręgowego w dniu 20 grudnia 2016 r., a zatem łączny czas trwania postępowania, liczony do dnia wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny (tj. do 13 listopada 2024 r.) wynosił 7 lat i 10 miesięcy.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy uznał, że adekwatna jest kwota 3 500 zł za okres od 20 grudnia 2016 r. do 13 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy oddalił dalej idące żądanie skargi w tym zakresie jako pozbawione usprawiedliwionych podstaw (zob. art. 12 ust. 1 u.s.p.p.). Skarżąca nie uzasadniła należycie przyczyn przyznania wyższej kwoty za każdy rok przewlekłości postępowania niż kwota minimalna wynikająca z ustawy. Stwierdzenie, że w sprawie nastąpiła wieloletnia przewlekłość nie jest przy tym wystarczającym argumentem dla uznania takiego żądania.

4. O kosztach postępowania skargowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 98 § 1¹ k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 i w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1935).

Sąd Najwyższy nie znalazł przy tym podstaw do uwzględnienia żądania pełnomocnika Skarżącej co do zasądzenia na rzecz Skarżącej kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wskazanej w § 14 ust. 3 ww. Rozporządzenia z uwagi na niespełnienie okoliczności wskazanych w § 15 ust. 3 pkt. 1-4 ww. Rozporządzenia. W szczególności wskazać trzeba, że niniejsza sprawa nie wymagała od pełnomocnika Skarżącej nakładu pracy większego niż zwyczajowo przyjęty przy tego typu sprawach. Nie była też skomplikowana pod względem faktycznym i prawnym.

III.5. Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Tomasz Przesławski Oktawian Nawrot Adam Redzik

ł.n

[a.ł]